

**NADVERFEJRING**  
**I**  
**LUTHERSK**  
**MISSIONSFORENING**

# Vejledning for nadverfejring

## 1) I hvilke LM-sammenhænge skal man kunne tilrettelægge nadver?

Som et *overordnet* synspunkt må det gælde, at nadverfejring bør foregå værdigt og med orden.

Endvidere er det af delegeretmødet fastslået, at det er op til kredsmødet i hver enkelt kreds at træffe beslutning om eventuel indførelse af nadversamvær det pågældende sted, idet det også altid skal godkendes af afdelingsstyrelsen.

Det er også angivet, at nadverfejringen skal forestås af mænd, som udsés og kaldes af afdelingsstyrelsen efter indstilling fra kredsstyrelsen. - Alle, der er prædikantkaldede i LM, må også i kraft af dette kald betragtes som mulige nadverforvaltere, for så vidt som de måtte være villige dertil. For dem, der ikke allerede er prædikantkaldede, må gælde, at de med kaldelsen til at forestå nadver i LM også sættes til at bære Guds Ord frem i forbindelse med nadverfejringen. (Jvf. nedenstående hovedafsnit 2.)

Generelt må det gælde, at der må lægges til rette, så det undgås, at der øves noget utidigt pres på nogen. Så vidt muligt skal vi se til, at ikke "gruppepres" giver anledning til, at nogen foranlediges til at "spise Herrens brød eller drikke hans bæger på en uværdig vis". (Jfr. afsnit VI i Nadverrapport I: "Personer, der ikke er døbt, bør ikke deltage i nadvermåltidet. ... Ligeledes bør personer, der véd med sig selv, at de ikke ønsker at høre Jesus til, eller som lever i åbenlys synd, heller ikke opfordres til at deltage i nadveren.") Ydermere må det respekteres, at der blandt LM-venner er og fortsat vil være forskelligt syn på deltagelse eller ikke-deltagelse i en LM-foranstaltet nadverfejring. Her skal også i den ydre tilrettelæggelse markeres frihed.

*I lyset af dette må det siges,*

- at det som hovedregel må gælde, at hovedkredsen er det regi, hvori nadverfejring i LM kan finde sted. Nadverfejringen bør ske ved samvær, der er specielt lagt til rette for dette og annonceret som nadversamvær. Det er ikke tilrådeligt at lade ordinære LM-møder udbygge med nadverfejring.

Det må frarådes, at der tilrettelægges nadverfejring i ungdomskredsen og ved lejr-arrangementer, hvor det kan være vanskeligt at praktisere friheden til at deltage / undlade at deltage. Dette hensyn ville nok snarere kunne imødekommes i bibelkredse, - nemlig dér, hvor man måtte være enige i ønsket om at fejre nadver sammen. Af hensyn til fællesskabet i hovedkredsen må dette alligevel frarådes.

## **2) Hvad skal være faste led, og hvad kan der derudover gives rum for? Og hvordan skal brød og vin uddeles?**

Rent principielt gælder, at den ydre form for og tilrettelæggelse af en nadverfejring ikke er givet én gang for alle, og nadver skal ikke nødvendigvis overalt foregå efter samme ritual. Både kirkehistorien og den aktuelle kirkevirkelighed, som den fremtræder for os i internationalt perspektiv, også i luthersk sammenhæng, aflægger vidnesbyrd om det. Der er imidlertid forhold, som man bør være opmærksom på og så vidt muligt tilgodese, når der konkret skal lægges til rette for forløbet af en nadverfejring:

- 1) - at det, som ifølge Guds Ord og vores evangelisk-lutherske bekendelse er nadverens egentlige væsen og indhold som nådemiddel, udtrykkes og understreges gennem både ord og form,
- 2) - at det også i den ydre tilrettelæggelse kommer til udtryk, at nadveren både er Jesu komme til os i sakramentet og sakramental markering af de helliges samfund,
- 3) - at omstændighederne fra Jesu indstiftelse af nadveren så langt som muligt på en synlig måde afspejles og kommer til udtryk i vor nadverfejring, samt

- 4) - at værdighed og orden ikke blokerer for varme og inderlighed i samværet, - og modsat, at varme og inderlighed ikke fortrænger værdighed og orden.

Uanset at det folkekirkelige nadverritual må siges at være indholdsrigt og slidstærkt i de elementer, som det rummer, og ganske vel i pagt med evangelisk luthersk menighedstradition, så forekommer det anbefalelsesværdigt at tilrettelægge nadverfejring i LM på lidt anden vis, som skønnes at passe bedre ind i det forsamlingsmønster, som er kendetegnende for en LM-kreds.

Under hensyntagen til ovenstående fire punkter, anbefales derfor følgende forløb af nadverfejring i en LM-kreds:

- **Lederen byder, stående eller siddende ved bordet, alle velkommen** - gerne med understregning af, at vi her
  - er i pagt med Jesu ord ved indstiftelsen af nadveren, når han siger: Gør dette til ihukommelse af mig
  - er samlet ved "Herrens bord", hvor vi er gæster, og hvor den egentlige vært er Jesus, som skænker os sig selv, hans eget legeme og blod
  - er sammen i et fællesskabsmåltid, hvor vi som brødre og søstre i Herren er sammen om vor frelser og herre
  - får en forsmag på det, som dette måltid peger frem imod, nemlig den dag, da frelste syndere skal "sidde til bords med Abraham, Isak og Jakob i Himmeriget" (Matt. 8,11 og 26,29)
- **Der synges en sang eller salme, der samler sig om Kristus og forsoningen i ham.**
- **Lederen holder en andagt** over et skriftord, der drejer sig om nadveren, forsoningen eller syndstilgivelsen.
- **Der synges en kort sang, eventuelt kun et enkelt vers.**
- **Lederen beder en nadverbøn, som gerne kan være en fri bøn, hvor der takkes for,**

- at Jesus er livets brød for os
- at den, der kommer til ham, ikke skal hunge, og den, der tror på ham, aldrig skal tørste
- at Jesus som den korsfæstede, men genopstandne frelser giver os sig selv i den hellige nadver, så hver den, der hungrer og tørster efter retfærdigheden, dér kan få mad og drikke til evigt liv

(Hvis man foretrækker det, kan man i stedet for en fri bøn vælge nadverbønnen fra Den Danske Salmebog - se salmebogens bønnebog, under afsnittet "Før nadveren".)

Der slutes med, at man sammen beder Fadervor højt.

- Selve nadverhandlingen kan indledes med følgende ord:

*Når vi nu er samlet til Herrens nadver, vil vi lægge os Herren Jesu ord på sinde, da han sagde: "Dette er mit legeme, som gives for jer ..." og "Dette er mit blod, som udgydes for mange til syndernes forladelse."*

*Disse ord vil vi tro, som de står i vor bibel og tage dem til hjerte, og derved tage imod Jesus selv med al hans frelsende nåde - i og med, at vi spiser brødet og drikker vinen.*

*Og lad os så også sammen takke Gud for en så stor gave, elske hinanden af et rent hjerte, og med Guds folk overalt på jord have vor trøst og glæde i vor frelser og herre, Jesus Kristus, alene!*

**Alle rejser sig, og indstiftelsesordene fra 1. Kor. 11,23-26 læses:**

*For jeg har modtaget fra Herren og også overleveret til jer, at Herren Jesus i den nat, da han blev forrådt, tog et brød, takkede, brød det og sagde: "Dette er mit legeme, som gives for jer; gør dette til ihukommelse af mig!" Ligeså tog han også bægeret efter måltidet og sagde: "Dette bæger er den nye pagt ved mit blod; gør dette, hver gang I drikker det, til ihukommelse af mig!" For hver gang I spiser dette brød og drikker bægeret, forkynder I Herrens død, indtil han kommer.*

- Efter indstiftelsesordene sætter alle sig igen, og lederen (eller dennes hjælper/hjælpere, ved lidt større forsamlinger) sender brødet rundt med ordene: *"Dette er Jesu Kristi legeme!"*. Disse ord gentages af hver af deltagerne, idet brødet rækkes videre til sidemanden.

Efter passende tid sendes vinen rundt med ordene: *"Dette er Jesu Kristi blod!"* Også disse ord gentages af hver deltager, idet vinen rækkes videre til sidemanden.

Til sidst får lederen rakt brød og vin tilbage, så også han (og eventuelle hjælpere) kan blive forsynet, idet ordene gentages: *"Dette er Jesu Kristi legeme!"* / *"Dette er Jesu Kristi blod!"*

(Alternativ til, at rundsendelsen sker fra mand til mand, kan være, at lederen deler brødet og vinen ud til hver enkelt deltager.)

Rundsendelsen/uddelingen kan gerne foregå i stilhed, bortset naturligvis fra tilsigelsesordene fra mand til mand - det giver mulighed for eftertanke og koncentration. I større forsamlinger, hvor det måske kan tage nogen tid, før alle har fået, kan det dog være på sin plads at synge afdæmpet sammen, gerne nogle af vore kernesalmer om forsoningen og syndernes forladelse.

- Der synges en takkesang.
- Efter nadverhandlingen vil det være naturligt, at der gives anledning til bøn og vidnesbyrd. Lederen giver altså ordet frit til at takke, tilbede og lovprise Gud - eller til at læse et ord fra Skriften, komme med en opmuntring, en formaning eller et vidnesbyrd.  
Varighed: op til 20-25 min.

Om ikke nogen anden tager ordet til tak og lovprisning, vil det være naturligt, at lederen gør det.

- Der afsluttes med en sang, gerne en takke- eller lovsang, og den apostolske velsignelse (stående).

### 3) Arten af brød og vin

Som brød kan anvendes **oblater**<sup>1</sup> (er måske især aktuelt i større forsamlinger) eller **hjemmebagt usyret brød**<sup>2</sup>. I sidstnævnte tilfælde kan man så bryde brødet i selve nadverhandlingen enten lige før indstiftelsesordene (efter ordene "takkede, brød det") eller umiddelbart efter indstiftelsesordene. (I første omgang kan brødet blot brydes i to dele; inden rundsending kan man så dele det yderligere, så der bliver nok til alle.)

Som vin kan anvendes **almindelig altervin**, dvs. alkoholholdig druevin. Eller man kan af hensyn til eventuelle deltagere, der måtte have problemer med alkohol, i stedet bruge alkoholfri druevin (er dog ikke særlig holdbar efter åbning af flasken). Bakker med særkalke, der er anbragt sikkert i dertil indrettede huller, og som derfor er velegnede til at sende rundt, kan indkøbes via Dansk Luthersk Forlag<sup>3</sup>.

### 4) Den ydre ramme

Hvis man er en mindre forsamling, er det hensigtsmæssigt at sidde omkring et bord og med lederen for den ene bordende. Dette styrker nadverens karakter af måltid.

Er der tale om en større forsamling, tager man blot plads som ellers på stolerækkerne i missionshuset. Dog bør man placere sig så samlet som muligt, for at man lettere kan række brød og vin videre til den næste i rækken. Lederen kan passende sidde ved et lille bord foran deltagerne.

Det vil være i pagt med nadveren som en fest, at man har hvid stofduk på bordet, levende lys og måske også lidt blomster.

### 5) Annoncering af og indbydelse til nadverfejring

Annonceringen i trykte programmer, sådan som den mange steder foregår månedsvist eller halvårligt, kan gerne ske ved blot at anføre "Nadverfejring".

Men ved den forudgående mundtlige indbydelse til nadver er det nødvendigt at gøre alvor af, at Herrens nadver ikke er for alle og enhver. Udøbte og personer, der lever i bevidst synd mod Gud, skal

således ikke indbydes til at deltage (jfr. 1. Kor. 11,27).

Nadveren er for alle, der hører Jesus til, og som derfor også trænger til en stadig fornyelse af samfundet med ham. Det betyder, at vi bør modvirke en sorgløs nadverfejring og tilskynde den enkelte til at prøve sig selv - om man nu virkelig også trænger til Jesus og syndernes forladelse i ham. Samtidig gælder det om, at anfægtede kristne, der kender til nederlag i kampen mod synden, ikke tynges yderligere ned, men tværtimod tilskyndes og opmuntres til at søge Herrens bord.

Disse grundsandheder indebærer i praksis, at man ved den mundtlige bekendtgørelse af nadverfejring ved mødet forud bør føje til, at "alle, der ønsker at høre Jesus til, er velkomne", el. lign., eventuelt suppleret med en ekstra tilskyndelse til den, der måtte opleve særlige anfægtelser.

Hvad alder angår, er der principielt ingen grænse hverken opad eller nedad. Således er f. eks. også døbte børn, der ønsker at høre Jesus til, en del af Guds folk og derfor også velkomne til at deltage i nadverfejring. Dog bør det som en god pædagogisk regel gælde, at mindreårige børn ikke deltager, uden at far eller mor er med, eller en, der i deres sted kan varetage det åndelige og praktiske formyndersansvar. Endvidere bør børnene være så gamle, at de er sig bevidste, at det er Jesu legeme og blod, vi er sammen om i nadveren, og i stand til at vise den fornødne respekt herfor. Endelig bør det være en selvfølge, at deres deltagelse i øvrigt ikke virker forstyrrende ind på nadverfejringen.

(April 1996)

---

1) Kan købes ved henvendelse til Diakonissestiftelsens alterbrødsbageri, Peter Bangs Vej 1, 2000 Frederiksberg, tlf. 3838 4160 (ma - fre 9,30 - 12,30). Oblaterne leveres i ruller à ca. 140 stk. - pris kr. 69,50 ekskl. moms + porto (1996). Holdbarhed: ca. 1 år.

2) Usyret brød vil sige brød, der er bagt uden anvendelse af gær, surdej eller andet hævemiddel, der indebærer, at dejen skal stå kortere eller længere tid inden bagning. Symbolikken heri, som skriver sig helt tilbage fra udvandringen af Egypten, er dels, at der ikke var tid til at bage syret brød, da Guds folk skulle udfries af slaveriet, dels at usyret brød betegner et brud med den syndige fortid og trældom - synden er som en surdej, der gennemtrænger alt (jf. 1. Kor. 5,6-8). Det usyrede brød kan gerne bestå af mel rørt op med vand og lidt olie, evt. tilsat lidt salt og sukker, og formet som en ring (jf. 3. Mos. 2,4 ff.).

3) Pris (1996) kr. 1375,- inkl. moms for en bakke med 36 bægge samt låg.